

Södras valbudskap 2022

Så ställer vi om tillsammans

Vi praktiserar demokrati

Södra skogsägarna är en ekonomisk förening med 52 000 skogsägande medlemmar i södra Sverige. Tillsammans sköter vi inte bara om våra skogar, som motsvarar en fjärdedel av Götalands yta och vidareförädlar skogliga produkter. Vi är också en förening med en stark demokratisk tradition och har 500 förtroendevalda uppdelade på 36 skogsbruksområden. Högsta beslutande organ är föreningsstämman.

Som förening och organisation deltar vi fullt ut inom ramen för den svenska skogspolitiska modellen, med dialogprocesser, samverkan och medverkan i olika arbetsgrupper och utredningar.

Frihet under ansvar har varit en framgångssaga. Sedan införandet har miljöhänsynen utvecklats dramatiskt och andelen frivilliga avsättningar har ökat dramatiskt och är ett viktigt bidrag till den nationella mål för biologisk mångfald. Södras medlemmar lämnar mellan 8-10 procent av skogsmarken för naturvården. Vi arbetar kontinuerligt med att utveckla skogsbruk och naturvård.

Strävan efter hållbarhet

Skogen har många värden. Den bidrar till landets ekonomi, en levande landsbygd och är samtidigt en plats för tusentals land- och vattenlevande arter. Skogen är fåglars hem och en plats för både arbete och vila. Den brukade skogen har dessutom en central roll i omställningen till ett hållbart samhälle. Den kontinuerliga tillväxten i skogslandskapet bidrar till ett ökat upptag av koldioxid och skogsråvaran är ett förnybart alternativ till fossila material och produkter.

Vi utvecklar ständigt naturvården och den skogliga skötseln för att skapa förutsättningar för både tillväxt och en rik biologisk mångfald. Vissa områden i Södras medlemmars skogar gynnas av en fri utveckling, medan andra kräver en omsorgstagande skötsel och aktiva åtgärder för att bevara och utveckla naturvärden. Vi ser inte skogsskötsel och miljö som varandras motsatser – utan varandras förutsättningar.

Våra skogar är viktiga för ekosystemen och för klimatet, men också för jobben, tillväxten, hälsan och välfärden. Endast genom en fungerande och växande samhällsekonomi har vi möjligheter att ta ansvar och hitta lösningar.

Den förnybara skogsråvaran innebär fantastiska möjligheter för nya innovationer. I Södras strävan efter hållbarhet ska vi göra mer av mindre och möjliggöra cirkulär användning längs hela värdekedjan för våra produkter.

För oss är det viktigt att lyfta fram helheten och balansera mänsklig kultur och naturens villkor, såsom i de globala hållbarhetsmålen. De miljömässiga och klimatomässiga målen hänger samman med den sociala och ekonomiska dimensionen. Man ska inte bara kunna leva av skogen, utan även i skogen, enkelt uttryckt.

Vi lever med skogen

I det moderna samhället omger vi oss med skogliga produkter, från disktrasan i köket till papper i skolan, till förpackningar i matbutiken och inom e-handeln, till kläder och till produkter som är viktiga för människors hälsa och välmående. Förnybara hygienartiklar som bindor möjliggör att fler kvinnor kan gå till arbetet varje dag i månaden och bidrar också till att bryta med destruktiva normer kring menstruation som hindrar kvinnor att fullt ut delta i arbets- och samhällsliv. Ytterligare ett exempel är medicinsk godkända ansiktsmasker, vars nytta inom vården är oomtvistad. För allmänheten i många länder har det varit ett krav att bära ansiktsmask under pandemin. Det har varit möjligt tack vare produktionen av marknadsmassa.

Skogen bidrar också till energi i olika former, till värme, el och biobränslen. Allt som i dag görs av fossil

olja kan bytas ut mot bioolja. I framtiden kommer vi att se en mängd nya produkter från skogen, som bildskärmar av papper, gröna kemikalier och nya typer av lättviktsmaterial.

Men allt börjar med och i våra hem.

När vi bygger hus i trä, och binder in kolet under lång tid, skapas förutsättningar för att ersätta ännu mer av det fossila i vår vardag. Genom att vi tar hand om alla delar av trädet uppstår en starkt positiv klimat-effekt. När vi tar hand om alla delar av trädet får vi både långlivade och kortlivade produkter.

Södra har räknat på vad som faktiskt händer när vi bygger ett åttavåningshus i trä för cirka 130 personer. I och med att vi bygger huset frigörs en stor mängd restprodukter och gallrade träd som vi tar hand om.

Samtliga hushåll får följande av restprodukterna från ett åttavåningshus:

- En årlig förbrukning av papper i 25 år.
- 30 års användning av textilier.
- Nio års uppvärmning med fjärrvärme.
- Sex års förbrukning av hushållsel.
- 230 mils bilkörning på biodrivmedel.

Energien som går åt att ta fram alla produkter är fossilfri och ingår i beräkningen.

Det som ibland kallas kortlivade produkter handlar alltså om ett effektivt resursutnyttjande. I stället för att låta något gå till spillo, kommer det till nytta. Genom ny kunskap, forskning och innovationer kommer vi i framtiden kunna göra ännu mer av den skogliga råvaran och våra restprodukter.

Om man ger får man tillbaka

Inom Södra vill vi bidra till ökad kunskap och ett samhälle som är ännu bättre rustat för framtida utmaningar. Vi är därför med och stöttar Teknisksprånget och handleder ungdomar för att inspirera till vidare utbildning inom ingenjörsvetenskapen. Södra har också en stiftelse för forskning, utveckling och utbildning som sedan mitten av 1990-talet delat ut drygt 250 miljoner kronor till 200 olika forskningsprojekt. Resultatet är framsteg på en rad områden inom den biobaserade ekonomin, med bland annat nya möjligheter till fossilfria produkter. Utöver det ingår Södra i satsningen The Bridge, med Linnéuniversitetet, och finansierar högre utbildning och forskning.

Politiken avgör framtiden

För att vi ska kunna fortsätta investera för ett grönare och mer klimatvänligt samhälle krävs rätt förutsättningar. Villkoren bestäms till stor del av Sveriges regering och riksdag, men avgörs även på EU-nivå.

Vi har därför samlat ett urval av frågor som vi anser särskilt viktiga för politiken att lösa.

BALANS MELLAN BRUKANDE OCH BEVARANDE AV SKOGEN

Skogen är nyckeln för att uppnå Sveriges mål om att bli den första fossilfria välfärdsnationen samtidigt som skogen hyser höga värden för den biologiska mångfalden och upplevelser. En kris ska inte ersättas med en annan, men med den överimplementering och strikta tolkningar Sverige idag har av EU-gemensamma åtaganden för natur- och artskydd löper vi en överhängande risk att inte ta tillvara på möjligheterna att bli världsledande i den gröna omställningen.

- Sveriges internationella rapportering av skyddad natur och bevarandestatus för naturtyper bör förändras i syfte att uppnå likvärdighet med övriga EU-länder.
- Det nationella miljö kvalitetsmålssystemet bör ses över så att Sveriges ambitiösa mål både för fossilfrihet och för bevarande av den biologiska mångfalden blir förenliga.

- Tillämpningen av artskyddsförordningen i Sverige bör ske på EU-direktivets miniminivå när det gäller pågående skogsbruk. Nuvarande tillämpning är inte ändamålsenlig varken för naturvärden eller skogsbruket då fokus blir på att undanta arealer med enskilda artförekomster med många gånger relativt vanliga arter i stället för att bevara värdefulla naturmiljöer där hotade arter har förutsättningar att överleva och sprida sig långsiktigt.
- Skogsstyrelsen tillsammans med andra berörda myndigheter bör få i uppdrag att genom en nationell samverkansprocess med skogsnäringen göra en svensk uttolkning av artskyddsreglerna. Målet ska vara att tillsammans komma överens om prioriterade skogslevande som kan påverkas negativt av skogsbruk som artbevarandet fokuseras på och tillsammans ta fram vägledning kring bevarandeåtgärder som möjliggör ett kombinerat brukande och bevarande.
- Markägarens kunskapskrav enligt miljöbalken bör definieras och avgränsas. Olika myndigheter gör idag olika uttolkningar. Det är inte rimligt att en enskild skogsägare åläggs samma krav på artskyddsutredningar vid en skogsbruksåtgärd som ett bolag vid en industrietablering.

ANSVARFULLT ÄGANDE

Gemensamma resurser riskerar att överutnyttjas om det saknas ett tydligt ansvar. En väl definierad egendoms- och brukanderätt skapar därför den bästa förutsättningen för ansvarstagande markanvändning. På motsvarande sätt påverkar inskränkningar motivation och drivkrafter på ett negativt sätt. Det bästa sättet att skapa incitament och engagemang för en ännu bättre naturvård, investeringar, innovationer och framtidshopp är således respekt för äganderätten. En rättssäker och förutsägbar hantering i frågor som berör skogsägare är central för tilliten till staten och en värdemätare på rättsstatens kvalitet.

- Säkerställ rätten till ersättning när skogsägare hindras att bruka sin skog på grund av statliga beslut. Skogsägare ska inte behöva gå till domstol för att få ersättning.
- Stå upp för subsidiaritetsprincipen och det nationella självbestämmandet inom EU i frågor som rör skogen. EU:s naturvårdspolitik behöver anpassas till lokala förhållanden och ta hänsyn till skogsägarnas drivkrafter och engagemang att investera i god skogsvård och miljöhänsyn.
- Full ersättning direkt vid myndighetsbeslut när den enskilde skogsägarens ägande- och brukanderätt inskränks, exempelvis vid artskyddsärenden.
- Det ska inte vara en risk för skogsägaren att skapa höga naturvärden i sin skog. Ett nytt system för bevarande genom rådighetsinskränkningar ska genomföras där formellt skydd av skog ska ske med markägarens medgivande.
- Det behövs en bredd av olika skyddsformer som kan anpassas utifrån arter, naturvärden, ett tidsperspektiv och skogsägarens egna önskemål.
- Formellt skydd av natur ska bygga på kvalitet i stället för kvantitet. Det är viktigt att ansvariga myndigheter sköter områden som tagits ur bruk genom formella skydd så att naturvärden inte försvinner.

EN MILJÖLAGSTIFTNING SOM GYNNAR OMSTÄLLNING

- Det behövs en proportionalitetsprincip i den svenska miljölagstiftningen, där utgångspunkten är att balansera social och ekonomisk hållbarhet med miljöaspekterna.
- För företag som vill förändra eller förbättra befintlig verksamhet genom nyinvesteringar, kan hamna i en situation då de måste omprövas som en helt ny verksamhet. Det avskräcker utveckling och hindrar en omställning mot ökad energi- och resurseffektivitet.
- En effektivare och förenklad miljöprövningsprocess bör införas. Möjligheterna för myndigheterna att löpande kräva nya utredningar bör begränsas. Tidsaspekten och kostnader för verksamhetsutövaren måste tas i beaktande.

- Vi behöver långsiktiga politiska lösningar för att stimulera cirkulära processer med hänsyn till ofta långa värdekedjor. Det handlar bland annat om ett stärkt producentansvar, insamling och sortering, men också om bättre kunskap för konsumenten att fatta sina val.

SVERIGE BEHÖVER INVESTERINGAR FÖR FÖRNYBARA BRÄNSLEN

- Möjligheten att ta fram nya biodrivmedel och förnybara oljor som kan ersätta fossil olja är helt beroende av styrmedel som minskar riskerna för stora investeringar och som skapar en balans på marknaden genom konkurrens.
- Omställningen inom transportsektorn kräver en mängd olika energibärare för att nå fossilfrihet. Utvecklingen av och tillgången på biodrivmedel är en förutsättning för att vi ska lyckas.
- Det finns en rad styrmedel såväl inom Sverige som i EU som påverkar möjligheten att göra investeringar i bioraffinaderier. En konsekvens av dagens politik, som ensidigt styrt mot konsumtion, är att vi fått hög import av biodrivmedel men inga investeringar i produktion i Sverige.
- Vi ser stora möjligheter för Sverige att ställa om företrädesvis tunga transporter och flyg med förnybara bränslen. Men att ta ny teknik till marknaden innebär höga risker såväl tekniskt som ekonomiskt. Vi stödjer slutsatserna i Energimyndighetens utredning Styrmedel för nya biodrivmedel (ER 2021:22) kring hur vi skapar förutsättningar för en storskalig produktion av biobränslen i Sverige och vill se en omedelbar implementering av förslagen. Samma förslag har även kommit fram i Utfasningsutredningen och Fossilfritt Sveriges biostrategi. Vi behöver inte fler utredningar om hur man får i gång produktion, vi behöver att föreslagna åtgärder implementeras.

EN GRÖNARE BYGGSEKTOR

Bygg- och anläggningssektorn står i dag för en femtedel av alla koldioxidutsläpp i Sverige. Om hälften av Sveriges flerbostadshus 2025 byggs i trä i stället för i andra material skulle klimatpåverkan i byggskedet kunna minskas med 40 procent per år. Vi tror att kommunerna kan utgöra en kraft i omställningen och ett flertal kommuner har varit drivande i arbetet med att öka efterfrågan genom att ta fram träbyggnadsstrategier. Samtidigt har många kommuner särkrav som utgår från konventionellt byggande och som hindrar en omställning inom byggsektorn.

- Krav på klimatdeklaration under byggskedet är ett led i styrningen mot minskad klimatpåverkan från byggnader som Södra välkomnar.
- Tidigarelägg införandet av gränsvärden i klimatdeklarationen till år 2024 i stället för år 2027.
- Utred frågan om gränsvärden i klimatdeklarationen kan användas för ett bonus malus-system för nybyggnation.
- Under senare år har det skett en stark utveckling inom det industriella träbyggandet, men utbildningar och fortbildningar för ingenjörer hänger inte med. Utbildningssatsningar är därför viktiga för att få fart på trähusbyggandet i Sverige.
- Gynna trähusbyggande i offentlig upphandling, strategier och hållbarhetsplaner.

STARKA INSTITUTIONER

Myndigheter ska vara en garant för rättssäkerhet, likabehandling och likabedömning. Då ofta enskilda tjänstemän fattar beslut som berör den enskilde skogsägaren, ser Södra ett behov att lyfta frågan om vad det innebär att vara statlig tjänsteman. Åtgärder måste vidtas för att enskilda och näringsidkare inte hamnar i kläm mellan olika myndighetsbeslut.

- Regeringens långsiktiga myndighetsstyrning behöver utvecklas. Bland annat genom tydligare instruktioner till Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och länsstyrelserna. Åtgärder som stärker kunskapen om äganderättens betydelse och god förvaltningskultur hos myndigheterna behöver

genomföras. Det kan till exempel ske via satsningar på utbildning och fortbildning för myndighetsanställda kring tjänstemannarollen.

- I dag kan enskilda och näringsidkare hamna i kläm mellan olika myndigheter. Det är viktigt att staten talar med en röst och inte driver olika slutsatser i samma ärende. I dag finns exempel på när skogsägare blivit nekad avverkning av Skogsstyrelsen med hänvisning till naturvärden, samtidigt som länsstyrelsen beordrat samma skogsägare att avverka för att bevara kulturmiljövärden. Vi ser ett behov av ”en dörr in” till Myndighetssverige.
- Det är viktigt att upprätthålla Sveriges officiella statistik. Myndigheter bör därför, så långt det är möjligt, förmedla fakta på ett likvärdigt sätt. Det krävs en bättre samordning i myndigheternas informationsgivning.
- I dialogprocesser bör alltid verksamhetsutövaren – som är direkt berörd av besluten och också har skyldighet att genomföra dem – ges en särställning gentemot övriga intressenter.

SKOG OCH VILT I BALANS

Vi tror på en lokalt förankrad och ansvarstagande viltförvaltning. Dagens älgförvaltningssystem har tio år på nacken. I vissa delar av landet har man lyckats skapa en bättre balans mellan klövviltstammarna och fodertillgången, men sammantaget har resultaten uteblivit och viltbetesskadorna fortsatt alltför höga.

- Genomför en utvärdering (kontrollstation) av dagens älgförvaltningssystem med utgångspunkt i de av myndigheterna framtagna målet om maximalt fem procents årsskada på tallungskog.

Vill du veta mer om Södra gå in på www.sodra.com.

Behöver du komma i kontakt med Södras näringspolitiska enhet kontakta:
marcus.svensson@sodra.com eller malin.petersson@sodra.com